مقاله پژوهشی

گرایش دانشجویان مرد و زن به استفاده اخلاقی از اینترنت

معصومه مسلمی*

نهاد کتابخانه های عمومی کشور، تهران، ایران

(تاریخ دریافت مقاله:۹۶/۵/۲۱، تاریخ پذیرش مقاله:۹۶/۷/۱۲)

چکیده

زمینه: استفاده مفید و اخلاقی از اینترنت باعث پیشرفت در زندگی و کارآفرینی می شود. عدم استفاده اخلاقی از اینترنت باعث دور شدن از هدف های علمی و غیرعلمی می شود. هدف پژوهش بررسی وضعیت گرایش دانشجویان مرد و زن به استفاده اخلاقی از اینترنت است.

روش: روش پژوهش پیمایشی از نوع توصیفی - تحلیلی است. جامعه آماری پژوهش دانشجویان در حال تحصیل در دانشگاه آزاد واحد ارومیه به تعداد ۱۳۴۸۵ نفر است. برای نمونه گیری از روش نمونه گیری تصادفی ساده استفاده شده است. حجم نمونه از طریق فرمول کوکران۳۷۴ نفر تعیین شد. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه است. داده ها با استفاده از آزمون کلوموگروف- اسمیرنف و آزمون تی تک نمونه ای مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته ها: دانشجویان زن بیشتر از دانشجویان مرد به عدم استفاده از سایت های دارای نکات غیراخلاقی و برای رعایت نکات اخلاقی هنگام استفاده از اینترنت می کوشند. دانشجویان زن بیش از دانشجویان مرد می کوشند تا از محیط هایی از اینترنت استفاده کنند که باعث اخلاق فرهنگی آنها شود. تاثیر مولفه های اخلاقی بر ارتباط بیشتر دانشجویان مرد در محیط اینترنت نسبت به محیط واقعی بیشتر از دانشجویان زن است. استفاده از اینترنت بر اخلاق دانشجویان زن از نظر افزایش سلامت روان بیشتر از دانشجویان مرد تاثیر دارد.

نتیجه گیری: دانشجویان زن بیشتر از دانشجویان مرد برای استفاده اخلاقی از اینترنت می کوشند. با وجود بیشتر بودن رفتار اخلاقی زنان نسبت به مردان، مولفه های اخلاقی باعث می شوند تا دانشجویان مرد نسبت دانشجویان زن در محیط اینترنت نسبت به محیط واقعی ارتباط بیشتری داشته باشند.

کلیدواژگان: اخلاق، اخلاق اینترنتی، اخلاق فرهنگی، سلامت روان

سرآغاز

فنآوری های[1] جدید اطلاعاتی تغییرات مهمی را در شیوه های اطلاع رسانی، وسایل ارتباطی و محمل های اطلاعاتی ایجاد کرده و باعث شده است ناشران و کارگزاران اطلاعات، از شیوه های نوین برای اطلاع رسانی و انتشار منابع اطلاعاتی خود استفاده کنند(۱). دانشجویان بنا به ضرورت و جهت دسترسی به اطلاعات مورد نیاز خود ناگزیر از دسترسی به اینترنت هستند. افزایش مشارکت اجتماعی، گذران اوقات فراغت و ورود مفاهیم جدید در زندگی، امکان برقراری سریع ارتباط، اطلاع از اخبار و رویدادهای جهانی، تبادل فرهنگی، کاهش هزینه های ارتباطی، آزادی در تبادل اطلاعات، حضور در دنیای چند رسانه ای[2]، حذف حضور در یک مکان خاص برای دریافت اطلاعات و ... از مزایای عمده استفاده از ارتباطات اینترنتی به شمار می رود(۲). هر فردی با توجه به نوع نیاز خود و کسب اطلاعات، رفتارهای خاص را ممکن است از اینترنت کسب کند یا درنتیجه استفاده بلندمدت از این فضا تحت تأثیر پیامدهای منفی یا مثبت آن قرار گیرد که تاثیر مثبت یا منفی قضیه بیشتر با اهداف فرد در ارتباط است. استفاده اخلاقی از اینترنت باعث پیشرفت در زندگی می شود. عدم استفاده اخلاقی از اینترنت باعث دور شدن از هدف های علمی و غیرعلمی می شود. باید دانست که در دهه ی ۱۹۹۰ ظهور اینترنت به آگاهی بیشتر درباره ی عواقب اخلاقی و اجتماعی کامپیوترها و ارتباطات میان آن ها منجر شد، چرا که گسترش و نفوذ کامپیوترها در حیطه های فردی و اجتماعی بیش تر شده بود. در این دهه مفهوم دنیای مجازی[3] توجه عموم را به خود جلب نمود. فقدان هویت فیزیکی دغدغه تازه ای حول موضوعاتی چون هویت شخصی، رفتار و مسؤولیت اجتماعی پدید آورد. فقدان نظارت و کنترل سیاسی، حقوقی و فرهنگی، مسائل اخلاقی را درباره آزادی بیان[4]، حفظ حریم شخصی، تنوع و تضاد فرهنگی، حفظ شؤونات اخلاقی و بعضا انزوای فردی طرح نمود(۳).

نویسندهٔ مسئول: نشانی الکترونیکی: Moslemi_m3@yahoo.com

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1398.14.1.10.9]

مهم ترین آسیب های اینترنت بر اخلاق جوانان هرزه نگاری؛ رواج بی بندو باری؛ بلوغ زودرس در جوانان؛ ضعف بینش دینی؛ تهدید بنیان خانواده؛ بحران هویت در جوانان؛ بسترسازی برای تهاجم فرهنگی؛ انتقال و انتشار هنجارهای غربی و دگرگونی در سبک زندگی جوانان؛ ترویج باورهای خرافی؛ گسترش بدحجابی است(۴).

اگر به مسائل و اصول اخلاقی در ارتباطات رایانه ای توجهی شود بی شک خیلی از اعمال و رفتارهای ضد اخلاقی وجود نخواهد داشت، بنابراین برخی از اعمال و رفتارهای مجرمانه ای که وجود دارد مبتنی بر نقض اصول اخلاقی است(۵). اخلاق مجموعه ای از اصول و هنجارهای راجع به ارزش یابی و داوری درباره افعال انسانی که به صورت ارادی و اختیاری انجام شود و تشخیص خوبی و بدی آن ها و تعیین الزامات، مسئولیت ها و وظایف برای انسان است(۶). اینترنت را می توان به یک تأسیسات بین المللی ارتباطی تشبیه کرد که به رایانه ها خدمات می دهد(۷). «اخلاق رایانه[۵]» بیشتر به مباحث اخلاقی ای می پردازد که بیشتر به ماشین های رایانه ای یا شغل های مربوط به آن در حوزه سخت افزار و نرم افزار مربوط می شود. «اخلاق فناوری اطلاعات[۶]» صرفاً حوزه فناوری اطلاعات را هدف قرار می دهد و شامل امور سخت افزاری مانند رایانه ها و شبکه ها نمی شود. مسائل اخلاقی فناوری از دو جنبه رعایت اخلاق علمی در تولید فناوری و مسائل اخلاقی کاربردی علوم و فناوری مورد بررسی قرار می گیرد(۵). «اخلاق اینترنت[۷]» نیز یکی از بخش های فناوری اطلاعات و ارتباطات است(۸). اخلاق در اینترنت شامل چگونگی استفاده از فناوری به وسیله کاربران و نقطه ای است که این استفاده به آن منجر می شود(۹)، در تعریفی دیگر اخلاق اینترنت به جنبه هایی از اخلاق کامپیوتر که با مسائل اخلاقی مطرح در فضای اینترنت در ارتباط هستند، اشاره می کند(۳).

نظریه های اخلاق: به دیدگاه های اخلاقی کانت و کسانی که موافق نظر او هستند، می گویند گروه وظیفه گرایان و در مقابل وظیفه گرایان، گروه طرفداران اصالت فایده قرار دارد. بر خلاف کانت که همه تلاش اش بر این بود که بگوید اخلاقیات وظیفه های مطلقی هستند که همیشه و همه جا ثابت اند، اما طرفداران اصالت فایده می خواهند دقیقا برعکس بگویند که هیچ اصل مطلقی وجود ندارد و همه چیز مثل دمای هوا به اوضاع و احوال آن زمان بستگی دارد(۱۰). فروید برخلاف بسیاری از دانشمندان اسلامی که عقیده دارند: آدمی با الهامات فطری، بسیاری از حقائق و اخلاقیات عالی را در خود می یابد، معتقد است تنها محیط زندگی اجتماعی است که این تصورات، ادراکات و روحیات را در آدمی پدید می آورد(۱۱). انقلاب فناوری اطلاعات، در اصل تغییر و دگرگونی اساسی اجتماعی و اخلاقی است. رابطه بسیار نزدیکی بین فناوری، جامعه و اخلاق وجود دارد و این سه عرصه را نمی توان از یکدیگر تفکیک کرد(۱۲). امروزه که گرایش مردم به استفاده از اینترنت زیاد است، باید به نظریه های جدید در مورد اخلاق استفاده از اطلاعات نیز توجه کرد و از بین نظریه های جدید می توان به اخلاق اطلاعات[۸] فلوریدی اشاره نمود. اخلاق اطلاعات هم چنان که مسائل و موضوعات اخلاق رایانه، اخلاق سایبر، اخلاق فناوری اطلاعات و نیز اخلاق جهانی را گرد هم می آورد، بر آنست تا بررسی و مطالعه طیف گسترده ای از مشکل های اخلاقی در عصر اطلاعات را در برگیرد. موضوعات و مسائلی هم چون مسئولیت پذیری حرفه ای، اعتماد پذیری و ایمنی سیستم، منشورهای اخلاقی، محرمانگی[۹] و ناشناختگی[۱۰]، مالکیت معنوی، آزادی بیان، و تأثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات بر نهادها و گروه های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، و فرهنگی، و هر آن چیزی که به منزله اشیا یا فرایندهای "اطلاعاتی" شناخته می شوند(۱۳).

فناوری اطلاعات و ارتباطات پدید آورنده مفاهیم جدیدی چون دهکده جهانی، جامعه اطلاعاتی، جامعه مجازی، و فرهنگ مجازی بوده و پیامدهای عملی کردن این مفاهیم تأثیرات خوب و بد بسیاری بر فرهنگ های مختلف گذاشته و آن ها را پیش از گذشته در معرض تبادل، درهم آمیختگی، و رویارویی با یکدیگر قرار داده است. صدمات فرهنگی ناشی از اینترنت، زیان بارترین، جدی ترین، و پیشرفت ترین نوع تهاجم فرهنگی است. اینترنت یک فنّاوری با ماهیت فرهنگی است، زیرا ابزاری برای تولید، بازتولید، و اشاعه نمادها و معانی است که بی واسطه با حوزهٔ فرهنگ مرتبط است و بر آن تأثیر می گذارد(۱۴). از دیدگاه فوچز، فرهنگ مجازی[۱۱]، نوعی خاصی از نظام دیالکتیک است که عملکردها و ساختارهای فرهنگی را به وادی آنلاین سوق می دهد(۲). با استفاده از اینترنت مردم به راحتی می توانند با افراد با فرهنگ های مختلف ارتباط داشته باشند. این شبکه یک محیط چند رسانه ای و گرم است. در این محیط است که شبکه های دوستی و اجتماعات مجازی شکل می گیرد و تبادل فرهنگی صورت می گیرد. گمنامی[۱۲] و عدم کنترل محسوس افراد در محیط اینترنت، کاربران را از آزادی بسیار بالایی برخوردار ساخته است(۱۵). هر شهروند در عصر چند فرهنگی دارای حقوق و امتیازات خاصی باید باشد. از جمله حقوق مسلم و طبیعی آن حق دسترسی به اطلاعات است که خود منجر به ایجاد حق دیگری به نام حق استفاده از امکانات و ابزارهای فناوری اطلاعاتی و ارتباطی است(۱۶). منظور از اخلاق فرهنگی[۱۳] مطالبی است که باعث تقویت اخلاق از نظر فرهنگ حاکم بر جامعه می شود.

نتایج پژوهشی نشان داد که سلامت روانی[۱۴] برای مردان به صورت معناداری بزرگتر از زنان است. به دلیل اینکه زنان بیش از مردان به حمایت و تأیید نیاز دارند و به دلیل آثار هورمونی متفاوت، سطح سلامت روانی در آنان کمتر و میزان اضطراب و استرس بیشتر است(۱۷). نتایج پژوهشی دیگر نشان داد که با افزایش میزان استفاده از اینترنت سلامت روانی دانش آموزان کاهش می یابد(۱۸). استفاده غیراخلاقی از اینترنت می تواند باعث کاهش سلامت روانی شود که از نشانه های آن ضعف روانی، احساس نگرانی دائم، ناراحتی و شاد نبودن به علل ناموجه، از دست دادن تعادل در بیشتر اوقات، بی خوابی مکرر، افسردگی، آشفتگی زندگی و خشمگین بودن است.

مباحث زیادی در خصوص اینکه زنان از مردان درخصوص اخلاقیات متمایزند، وجود دارد. سئولاتی مثل اینکه آیا جنسیت می تواند تاثیرگذار باشد(۱۹). نتایج پژوهشی نشان داد که تعداد مردان در اتاق گفتگوهای مجازی بیشتر از زنان بودند. مردان بیشتر از زنان به مسائل جنسی و

مقاله پژوهشی
فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال چهاردهم، شماره ۱، ۱۳۹۸
[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.22517634.1398.14.1.10.9]

یافتن شریک جنسی در اکثریت بحث های فضای مجازی پرداخته اند(۲۰). پژوهشی دیگر نشان داد که جنسیت در گرایش به هنجار شکنی اخلاقی در فضای مجازی موثر بود(۲۱). نتایج پژوهشی نشان داد که بین عملکرد رفتاری کاربران اینترنتی و جنسیت رابطه معناداری وجود دارد(۲۲). پژوهشگران دریافتند که میانگین بازدید از محتویات غیراخلاقی گروه در مردان بیشتر از زنان بود(۲۳). پژوهشی دیگر نشان داد که بانوان در حفاظت از حریم خصوصی نسبت به آقایان حساس تر و در حفاظت از حریم خصوصی خود محتاط تر و دقیق تر بودند(۲۴). پژوهشی با عنوان" شکاف اخلاقی[۱۵] در زمینه هنجارهای کاربرد اطلاعات" نشان داد که زنان بیشتر از مردان به هنجارهای اطلاعاتی و انجام آن هنجارهای اطلاعاتی در رفتار و عمل متعهد بوده اند(۲۵). نتایج پژوهشی نشان داد که تاثیر عوامل بازدارنده استفاده از اینترنت در بین زنان بیش از مردان است(۲۶). پژوهشگران دریافتند که تفاوت معناداری بین پاسخ های اساتید مرد و زن وجود نداشت. همه اساتید از گروه های متفاوت به معنای واقعی کلمه برای فرق گذاشتن بین استفاده اخلاقی و غیراخلاقی از کامپیوتر و آی تی قادر بودند(۲۷). نتایج پژوهشی نشان داد که امکانات اینترنت اثرات عمیقی بر اخلاق در استفاده از اینترنت داشت. بی مسئولیتی در حین دسترسی به اینترنت، عدم درک استفاده از اینترنت، گشت و گذار غیرقانونی منجر به استفاده نادرست و غیراخلاقی از اینترنت شده است(۲۸). اینترنت دارای انواع محیط های مختلف است که بدون شناخت کافی نمی توان به طور صحیح از آن استفاده کرد. از یک طرف در کنار تسهیلات لذت بخش اینترنت که تمام جنبه های زندگی بشر را تحت تاثیر قرار داده از طرف دیگر همه این دستاوردهای ارزشمند با عدم رعایت اصول صحیح اخلاقی و استفاده های غیرمجاز بسیار حساس و مخاطره آمیز شده است. اینترنت به عنوان یک رسانه جمعی، فضای مجازی برای کاربران خود به وجود آورده که هم باعث تقویت و هم باعث تخریب اخلاق و روابط اجتماعی افراد می شود(۲۹). دانشجویان با هدف دستیابی راحت تر، ارزان تر و دستیابی به اطلاعات روزآمد به سرعت به استفاده از اینترنت برای مطالعه گرایش دارند. انجام پژوهش برای یافتن چالش های اخلاقی و وضعیت استفاده از اینترنت باعث می شود تا مسئولان بتوانند برای افزایش استفاده اخلاقی دانشجویان از اینترنت برنامه ریزی های لازم را انجام دهند و سواد آنها را نسبت به آگاهی از اصول و ارزش های اخلاقی استفاده از اینترنت افزایش دهند. همانطور که رعایت نکات اخلاقی در محیط واقعی برای داشتن زندگی سالم ضروری است، در محیط اینترنت نیز ضروری است تا نکات اخلاقی از جمله رعایت حق دیگران، راستگویی، امانت دار بودن، گذشت و فداکاری، رعایت حق مولف و عدم سرقت علمی و ... رعایت شود. هدف پژوهش حاضر، بررسی وضعیت گرایش دانشجویان مرد و زن به استفاده اخلاقی از اینترنت است.

روش

روش پژوهش، پیمایشی از نوع توصیفی و تحلیلی است. جامعه آماری دانشجویان دانشگاه آزاد واحد ارومیه به تعداد ۱۳۴۸۵ نفر که تعداد ۵۶۷۴ نفر زن و تعداد ۷۸۱۱ نفر مرد است. تعداد نمونه بر اساس فرمول کوکران۳۷۴ نفر است. برای نمونه گیری از روش نمونه گیری تصادفی ساده استفاده شده است. از بین۳۷۴ نفر پاسخگو ۳۵ درصد زن و ۶۵ درصد مرد هستند. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه است. روایی محتوایی پرسشنامه، به روش توافق بین متخصصان تعیین گردیده است. برای محاسبه ضریب پایایی، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که نتایج آن در جدول ۱ قابل مشاهده است. نتیجه برآورد پایایی گویه-های پژوهش حاکی از آن است که مقدار ضریب آلفا در سطح مطلوبی است. بنابراین گویه‌های پژوهش از پایایی لازم برخوردارند.

جدول ۱: ضرایب آلفای کرونباخ

ردیف	سرفصل	ضرایب آلفا
۱	سایت های دارای نکات غیراخلاقی	۰/۹۵۲
۲	رعایت نکات اخلاقی	۰/۹۲۷
۳	تقویت اخلاق فرهنگی	۰/۸۹۴
۴	تاثیر مولفه های اخلاقی بر ارتباط بیشتر در اینترنت	۰/۷۳۵
۵	سلامت روان	۰/۷۴۶
-	کل پرسشنامه	۰/۸۹۱

داده های جمع آوری شده با استفاده از نرم افزار اس پی اس اس تجزیه و تحلیل گردید. برای تجزیه و تحلیل داده ها پس از آزمون نحوه توزیع داده ها با استفاده از آزمون کلوموگروف- اسمیرنف که نشان دهنده نرمال بودن داده ها بوده، از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شد.

یافته ها

بر اساس نتایج به دست آمده از تجزیه و تحلیل آماری داده های به دست آمده از تحقیق حاضر؛ در کل میزان توجه زنان به عدم استفاده از سایت های دارای نکات غیراخلاقی بیش از مردان است (جدول ۲) و زنان بیشتر از مردان هنگام استفاده از اینترنت برای رعایت نکات اخلاقی تلاش می کنند(جدول ۳).

همچنین نتایج نشان می دهند که زنان بیش از مردان می کوشند تا از محیط هایی از اینترنت استفاده کنند که باعث تقویت اخلاق فرهنگی آنها شود (جدول ۴).

با توجه به نتایج جدول(۵) تاثیر مولفه های اخلاقی بر ارتباط بیشتر مردان در محیط اینترنت نسبت به محیط واقعی بیشتر از زنان است.

طبق نتایج جدول (۶) تاثیر استفاده از اینترنت بر اخلاق مردان و زنان از نظر افزایش سلامت روانی در گویه خوشحالی و شادابی و از نظر کاهش سلامت روانی در گویه خستگی نسبت به سایر گویه ها بیشتر است.

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1398.14.1.10.9]

مقاله پژوهشی

جدول ۲: میزان توجه مردان و زنان به عدم استفاده از سایت های دارای نکات غیراخلاقی

گویه	جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	تی	سطح معناداری
انتشار افکار و رفتارهای غیراخلاقی	مرد	۲۴۴	۳/۲۱	۱/۵۳۰	۲/۱۷۶	۰/۰۳۱
	زن	۱۳۰	۳/۴۱	۱/۶۱۷	۲/۸۷۴	۰/۰۰۵
سایت های ضد مذهبی	مرد	۲۴۴	۳/۲۲	۱/۴۹۶	۲/۲۶۹	۰/۰۲۴
	زن	۱۳۰	۳/۴۳	۱/۶۰۹	۳/۰۵۳	۰/۰۰۳
نقض حریم خصوصی افراد و سازمان ها	مرد	۲۴۴	۳/۱۵	۱/۴۴۲	۱/۶۴۲	۰/۱۰۲
	زن	۱۳۰	۳/۴۵	۱/۵۵۱	۳/۲۸۱	۰/۰۰۱
عدم پایبندی به امانت داری	مرد	۲۴۴	۳/۱۳	۱/۵۸۲	۱/۲۹۵	۰/۱۹۶
	زن	۱۳۰	۳/۳۷	۱/۶۳۸	۲/۵۷۰	۰/۰۱۱
ترویج و تبلیغ ضد ارزش ها	مرد	۲۴۴	۳/۱۳	۱/۵۰۱	۱/۳۶۴	۰/۱۷۴
	زن	۱۳۰	۳/۴۳	۱/۵۹۴	۳/۰۸۱	۰/۰۰۳
مخالف با هنجارهای جوامع بشری	مرد	۲۴۴	۳/۲۱	۱/۴۳۸	۲/۲۷۱	۰/۰۲۴
	زن	۱۳۰	۳/۴۷	۱/۶۳۹	۳/۲۶۵	۰/۰۰۱
کپی برداری غیرمجاز از مطالب دیگران	مرد	۲۴۴	۳/۲۱	۱/۴۶۱	۲/۲۷۸	۰/۰۲۴
	زن	۱۳۰	۳/۴۶	۱/۶۴۸	۳/۱۹۳	۰/۰۰۲
کل	مرد	۲۴۴	۳/۱۸	۱/۲۶۷	۲/۲۳۱	۰/۰۲۷
	زن	۱۳۰	۳/۴۳	۱/۵۰۲	۳/۲۶۹	۰/۰۰۱

جدول۳ : میزان رعایت نکات اخلاقی توسط مردان و زنان هنگام استفاده از اینترنت برای ارتباط با دیگران

جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	تی	سطح معناداری
مرد	۲۴۴	۳/۸۹	۰/۷۳۲	۱۸/۹۴۳	۰/۰۰۰
زن	۱۳۰	۴/۰۰	۰/۶۹۰	۱۶/۵۴۸	۰/۰۰۰

جدول ٤: میزان استفاده مردان و زنان از محیط هایی از اینترنت جهت تقویت اخلاق فرهنگی

جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	تی	سطح معناداری
مرد	۲۴۴	۳/۵۵	۱/۰۰۱	۸/۵۴۸	۰/۰۰۰
زن	۱۳۰	۳/۶۵	/۹۱۰	۸/۱۸۲	۰/۰۰۰

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-24]

فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال چهاردهم، شماره ۱، ۱۳۹۸
[DOR: 20.1001.1.22517634.1398.14.1.10.9]

جدول۵: تاثیر مولفه های اخلاقی بر ارتباط بیشتر مردان و زنان در محیط اینترنت نسبت به محیط واقعی

جنسیت	گویه ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	تی	سطح معناداری
مرد	آزادی بیان	۲۴۴	۳/۸۴	۱/۲۵۰	۱۰/۴۵۱	۰/۰۰۰
	محرمانگی	۲۴۴	۳/۵۵	۱/۲۳۸	۶/۹۳۰	۰/۰۰۰
	گمنامی	۲۴۴	۳/۲۹	۱/۲۸۳	۳/۴۹۳	۰/۰۰۱
	در دسترس بودن	۲۴۴	۴/۰۸	۱/۱۱۲	۱۵/۲۰۲	۰/۰۰۰
	کل	۲۴۴	۳/۶۹	۰/۹۲۱	۱۱/۶۷۵	۰/۰۰۰
زن	آزادی بیان	۱۳۰	۳/۷۵	۱/۱۶۳	۷/۳۱۲	۰/۰۰۰
	محرمانگی	۱۳۰	۳/۲۹	۱/۱۸۴	۲/۸۱۴	۰/۰۰۶
	گمنامی	۱۳۰	۳/۱۳	۱/۲۷۸	۱/۱۶۶	۰/۲۴۶
	در دسترس بودن	۱۳۰	۳/۹۱	۱/۲۴۲	۸/۳۳۵	۰/۰۰۰
	کل	۱۳۰	۳/۵۲	۰/۸۸۹	۶/۶۵۹	۰/۰۰۰

جدول٦: تاثیر استفاده از اینترنت بر اخلاق از نظر سلامت روان

سلامت روانی	گویه	جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	تی	سطح معناداری
افزایش	خوشحالی و شادابی	مرد	۲۴۴	۳/۵۰	۱/۰۷۲	۷/۳۴۹	۰/۰۰۰
		زن	۱۳۰	۳/۵۷	۱/۰۷۸	۶/۰۲۱	۰/۰۰۰
	آرامش	مرد	۲۴۴	۳/۲۷	۱/۱۱۴	۳/۷۳۵	۰/۰۰۰
		زن	۱۳۰	۳/۲۹	۱/۱۹۱	۲/۷۹۹	۰/۰۰۶
	اعتماد به نفس	مرد	۲۴۴	۳/۴۳	۱/۱۴۷	۵/۸۰۵	۰/۰۰۰
		زن	۱۳۰	۳/۴۸	۱/۱۸۹	۴/۶۴۶	۰/۰۰۰
	کل	مرد	۲۴۴	۳/۴۰	۰/۹۳۷	۶/۶۴۹	۰/۰۰۰
		زن	۱۳۰	۳/۴۵	۰/۹۸۵	۵/۱۹۲	۰/۰۰۰
کاهش	خستگی	مرد	۲۴۴	۳/۵۹	۱/۱۶۰	۷/۹۴۷	۰/۰۰۰
		زن	۱۳۰	۳/۵۳	۱/۳۱۹	۴/۵۸۹	۰/۰۰۰
	اضطراب	مرد	۲۴۴	۲/۸۸	۱/۲۴۶	-۱/۴۸۹	۰/۱۳۸
		زن	۱۳۰	۲/۷۸	۱/۲۳۹	-۱/۹۸۲	۰/۰۵۰
	استرس	مرد	۲۴۴	۲/۷۵	۱/۲۹۲	-۳/۰۲۲	۰/۰۰۳
		زن	۱۳۰	۲/۷۵	۱/۲۹۴	-۲/۳۲۱	۰/۰۲۲
	بی خوابی	مرد	۲۴۴	۳/۳۹	۱/۳۶۴	۴/۵۰۵	۰/۰۰۰
		زن	۱۳۰	۳/۲۵	۱/۳۳۸	۲/۰۸۵	۰/۰۳۹
	کل	مرد	۲۴۴	۳/۱۵	۰/۹۷۶	۲/۴۶۰	۰/۰۱۵
		زن	۱۳۰	۳/۰۸	۰/۹۸۴	۰/۹۱۳	۰/۳۶۳

بحث

نتایج پژوهش نشان داد که زنان بیشتر از مردان برای عدم استفاده از سایت های دارای نکات غیراخلاقی می کوشند. یافته های پژوهش حاضر با نتایج پژوهشی که نشان داده که میانگین بازدید از محتویات غیراخلاقی گروه در مردان بیشتر از زنان بود(۲۳)، همسو است. نتایج پژوهشی نشان دادکه مردان نسبت به زنان گرایش بیشتری به هنجارشکنی اخلاقی در فضای مجازی دارند که از جمله دلایل آن نوع متفاوت جامعه پذیری زنان و مردان و تبعیت بیشتر زنان از نقش های جنسیتی و کلیشه ای اجتماعی و انتظارات متفاوت جامعه از زنان و مردان ذکر شده بود(۲۱).

از جمله دلایل دیگر، ارضاء دیداری و شنیداری مردان از صحنه های غیراخلاقی است. خانم ها به حفظ آبرو، عفت و ... خود نسبت به مردان حساس تر هستند، بنابراین زنان بیشتر سعی بر استفاده از سایت های با محتویات اخلاقی دارند. عدم به دست آوردن اطلاعات از مجراهای سالم باعث می شود تا فرد در ابتدا از سایتهای دارای محتویات غیراخلاقی بر اساس کنجکاوی استفاده کنند ولی با گذشت زمان استفاده از سایت

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1398.14.1.10.9]

های غیراخلاقی برای فرد عادی می شود. میانگین پاسخ های مردان و زنان به عدم استفاده از سایت هایی که به امانت دارای پایبند نیستند، کمتر از متوسط است. یکی از دلایلی بی توجهی دانشجویان به استفاده از سایت های دارای محتویات غیراخلاقی، این است که آنها به مطالب موجود در محیط های مختلف اینترنت اعتماد دارند. دانشجویان باید با مولفه های اخلاقی از جمله حق کپی رایت، مالکیت فکری و ... و عواقب استفاده از سایت های غیراخلاقی آگاهی داشته باشند.

نتایج پژوهش نشان داد که زنان هنگام استفاده از اینترنت بیشتر از مردان به رعایت نکات اخلاقی می کوشند. زنان بیش از مردان تلاش می کنند تا از محیط هایی از اینترنت استفاده کنند که باعث اخلاق فرهنگی آنها شود. در کل زنان بیشتر از مردان برای استفاده اخلاقی از اینترنت می کوشند. نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهشی که نشان داده بودکه رفتار اخلاقی زنان بیشتر از مردان بوده است(۲۲)، همسو است. استفاده از اینترنت زمانی مفید است که موجب افزایش علم و دانش شخص شود. افزایش علم و دانش باعث بهبود کیفیت زندگی بهتر مردم می شود. باید فرهنگ استفاده از اینترنت به صورت محسوس در بین دانشجویان گسترش پیدا کند و به جای استفاده از جبر بیشتر، مختار بودن در استفاده از اینترنت در بین دانشجویان رواج پیدا کند که لازمه آن فرهنگ سازی استفاده از اینترنت است. عدم فرهنگ سازی باعث می شود تا اینترنت وسیله ای برای سرگرمی باشد. در مقاله ای بیان شده است که تشکیل دوره های آموزشی و مشاوره کتابدار باعث گسترس کارآفرینی و استفاده مفید دختران عضو کتابخانه از اینترنت شده بود(۳۰). زنان بر اساس روحیه عاطفی تر و احساسی خود بیشتر به طرف زیبایی ها کشش دارند و می کوشند تا نه تنها خود بلکه دیگران را نیز به استفاده اخلاقی از اینترنت تشویق کنند.

"در دسترس بودن" بیشترین و "گمنامی" کمترین تاثیر را در ارتباط بیشتر مردان و زنان در محیط اینترنت نسبت به محیط واقعی دارد. در دسترس بودن باعث می شود تا دانشجو بدون نیاز به حضور در مکان خاص به اطلاعات مفید دست باید و با افراد مختلف ارتباط برقرار کند. گمنامی در اینترنت باعث می شود تا فرد بدون شناخته شدن با افراد دیگر ارتباط برقرار کند. گرچه گمنامی از جهتی به علت دریافت اطلاعات مفید برای حل مشکلات با توجه به ناشناخته بودن موثر است و باعث می شود تا فرد با مخاطبین خود راحتر ارتباط داشته باشد ولی گاهی اوقات همین گمنامی باعث می شود تا حیا را رعایت نکنند و انسان بودن مخاطب خود را کمتر درک نمایند. تاثیر مولفه های اخلاقی بر ارتباط بیشتر مردان در محیط اینترنت نسبت به محیط واقعی بیشتر از زنان است. جرایم اینترنی از جمله "استثمار جنسی زنان" و "آزار و اذیت زنان" در اینترنت فضای مخاطره آمیزی را برای زنان در اینترنت به بار می آورند که اطمینان آنان را از برقراری ارتباطات موثر سلب می کند و همین سلب اطمینان در کنار عوامل دیگر یکی از دلایل استفاده کمتر زنان از اینترنت است(۱۵). نتایج پژوهشی نشان داد که تاثیر عوامل بازدارنده استفاده از اینترنت در بین زنان بیش از مردان است(۲۶). برای اینکه دانشجویان همانند محیط واقعی که به دنبال یادگیری، افزایش علم و رعایت اصول اخلاقی هستند، در محیط اینترنت نیز اصول اخلاقی را رعایت کنند، باید کتاب درسی با موضوع استفاده اخلاقی از اینترنت جهت کسب آموزش های تخصصی و امنیتی استفاده از اینترنت برای رشته های مختلف تدریس شود. آشنایی تمامی دانشجویان با اصول اخلاقی استفاده از اینترنت باعث می شود تا رعایت نکات اخلاقی برای آنها بسیار سهل تر شود.

طبق نتایج پژوهشی مقدار سلامت روانی برای مردان به صورت معناداری بزرگتر از زنان بود(۱۷). پژوهش حاضر نشان داد که تاثیر استفاده از اینترنت بر اخلاق مردان و زنان از نظر افزایش سلامت روانی در گویه خوشحالی و شادابی و از نظر کاهش سلامت روانی در گویه خستگی نسبت به سایر گویه ها بیشتر است. دانشجویان می توانند بدون شناخته شدن از طریق اینترنت با متخصصان و مشاوران با تجربه ارتباط داشته باشند و برای حل مشکلات خود اطلاعات مفیدی را از محیط های مختلف اینترنت به دست آورند که این می تواند دلیلی برای خوشحالی و شادابی آنها باشد. استفاده از اینترنت تا زمانی مفید است که دانشجویان بتوانند اطلاعات مفید زیاد را در کمترین زمان دریافت کنند. اگر دانشجویان نحوه استفاده مفید از اینترنت را نیاموزند، با وجود انواع سایتهای مختلف، برای دریافت اطلاعات مفید جهت اهداف علمی خودشان دچار سردرگمی خواهند شد و این عامل می تواند باعث خستگی آنها برای به دست آوردن اطلاعات غیرمفید با صرف مدت زمان زیادی شود. استفاده بیش از حد از اینترنت برای سرگرمی بدون توجه به استراحت، عوارض جسمی و روحی دارد و باعث تغییر دیدگاه نسبت به زندگی، اتلاف وقت، خستگی زیاد و عدم تمرکز می شود، بنابراین در زمان کنونی، هر فردی برای موفقیت بیشتر باید به امر سلامت جسم و روان توجه کند. نشاط و آمادگی روحی باعث افزایش یادگیری می شود، بنابراین باید برای مطالعه در اینترنت نیز برنامه ریزی کرد.

نبود امکانات و عدم آشنایی با مولفه های اخلاقی می تواند باعث استفاده غیراخلاقی دانشجویان از اینترنت شود. در دانشگاه ها باید به دانشجویان آگاهی های لازم در مورد عواقب و مشکلات ناشی از استفاده از سایت های با محتویات غیراخلاقی و عدم رعایت نکات غیراخلاقی داده شود و برای افزایش سواد اطلاع جویی و اطلاع رسانی آنها از طریق اینترنت برنامه ریزی های لازم انجام گیرد، زیرا باسواد کسی است که می داند چگونه و از چه طریقی اطلاعات مفید را در کمترین زمان به دست آورد. دانشجویان برای حل مشکلات خود در دنیای مجازی نیاز به راهنمایی و مشاوره دارند ولی مشاوره در دنیای مجازی مشکلاتی از جمله عدم اطمینان، عدم وجود ارتباط نزدیک و صمیمی و ... دارد، بنابرین وجود قسمتی با عنوان مشاوره اطلاعاتی مجازی در سایت دانشگاه ضروری است تا دانشجویان با اعتماد، برای حل مشکلات خود از مشاوران با تجربه استفاده نمایند. مسئولان می توانند با تشکیل دوره های آموزشی برای دانشجویان رشته های مختلف؛ درج راهنماهایی از نحوه استفاده و معرفی پایگاه های اطلاعاتی در سایت دانشگاه؛ برگزاری نمایشگاه هایی از کتابهایی مفید درباره

مقاله پژوهشی
فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال چهاردهم، شماره ۱، ۱۳۹۸
[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.22517634.1398.14.1.10.9]

اطلاع یابی و اخلاق اینترنت در دانشگاه ها؛ برگزاری مسابقات بین دانشجویان برای تلاش آنها به منظور شناخت بیشتر محیط های اینترنتی، به استفاده اخلاقی دانشجویان از اینترنت کمک کنند. از جمله محدودیت های پژوهش می توان بیان کرد که در مرحله توزیع پرسشنامه، تنها دانشجویانی پرسشنامه را تکمیل نمودند که به اینترنت دسترسی داشتند و محدودیتی برای استفاده از اینترنت نداشتند. در پژوهش نمونه مورد بررسی، دانشجویان دانشگاه آزاد ارومیه می باشند. تعمیم نتایج پژوهش باید با احتیاط و بررسی بیشتر انجام شود، بنابراین پیشنهاد می شود که در دانشگاه ها همایش هایی در زمینه اخلاق اینترنت برگزار گردد و برای بررسی چالش های اخلاقی دانشجویان، اساتید و کارکنان دانشگاه ها در زمینه استفاده از اینترنت پژوهش های گسترده ای انجام گیرد.

نتیجه گیری

نتایج پژوهشی نشان داد که رفتار اخلاقی زنان بیشتر از مردان بوده است(۲۲) و طبق نتایج پژوهشی دیگر میانگین بازدید از محتویات غیراخلاقی گروه در مردان بیشتر از زنان بود(۲۳). نتایج پژوهش حاضر نشان داد که زنان بیشتر از مردان برای رعایت نکات اخلاقی، عدم استفاده از سایتهای نکات غیراخلاقی و استفاده از محیط هایی از اینترنت جهت تقویت اخلاق فرهنگی می کوشند. نتایج پژوهش حاضر همراه با پژوهش های دیگر(۲۲ و ۲۳) نشان می دهند که با وجود اینکه در محیط واقعی به طور قطع زنان نسبت به مردان اخلاق مدارتر نیستند(۱۹) ولی در محیط اینترنت زنان نسبت به مردان رفتار اخلاقی بیشتری دارند.

سپاسگزاری

پژوهشگر از اساتید محترم برای بررسی پرسشنامه و از کارکنان حراست دانشگاه آزاد ارومیه جهت تایید پرسشنامه، برای توزیع پرسشنامه ها بین دانشجویان نهایت تشکر و سپاسگزاری را دارد.

ملاحظه های اخلاقی

در پژوهش با معرفی منابع مورد استفاده، اصل اخلاقی امانت داری علمی رعایت و پژوهش با رضایت کارکنان دانشگاه آزاد ارومیه انجام شده است.

واژه نامه

1. Technology	فناوری
2. Multimedia	چند رسانه ای
3. Cyberspace	دنیای مجازی
4. Freedom of speech	آزادی بیان
5. Computer Ethics	اخلاق رایانه
6. Information Technology Ethics	اخلاق فناوری اطلاعات
7. Internet ethics	اخلاق اینترنت
8. Information ethics	اخلاق اطلاعات
9. Confidentiality	محرمانگی
10. Anonymity	ناشناختگی
11. CyberCulture	فرهنگ مجازی
12. Anonym	گمنامی
13. Cultural Ethics	اخلاق فرهنگی
14. Mental Health	سلامت روانی
15. Ethical Gap	شکاف اخلاقی

References

1. Hayati Z, Anvarian S. (2013). A survey on the users interface environment of Persian journals databases: The viewpoints of Iranian public librarian. Research on information science and public libraries; 19(2): 201-212. (In Persian).
2. Hasan zadeh M, Navidi F, Husseini S. (2009). Information age and accessible government. Tehran: Ketabdar Publication. P.66. (In Persian).
3. Seghatoleslami A. (2009). Ethical challenges in the information age, Studies in ethics information. Tehran: Chapar, Hamara. P. 46. (In Persian).
4. Salehi A, Baradarankermani M. (2016). The study of phenomenological damages internet on the young peoples religious believes. Faslnameh–Ye Akhlagh a Research Extension Quarterly; 6(21). 213-240. (In Persian).
5. Pourghahramani B. (2012). Computer ethics, principles and rules of Islam and domestic and international the provisions. Journal of Jurisprudence and Bases of Islamic Law; 4(12,13): 75-93. (In Persian).
6. Montaghami F. (2010). Introduction to business ethics and advertising in e-commerce from the perspective of protecting the rights of consumers. Barresybazargani; 40: 20-39. (In Persian).
7. Ghasemi A. (2010). Information – finding on internet (Collection basal information literacy for students). Tehran: Ketabdar Publication. P.7. (In Persian).
8. Shahriari H. (2009). Computer ethics, history and generalities. Quarterly in Islamic Ethics; 1(4): 55-81. (In Persian).
9. Amirkhani A, Vahdat D, Khezrian S. (2011). The relationship between internet ethics and the big five

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1398.14.1.10.9]

21. Ghasemi H, Abdorahmani R. (2012). Study of factors affecting the breaking the norm ethical in cyberspase. Danesh Entezami Zanjan; 2(5):159-199. (In Persian).
22. Sadeqi Arani Z, Mirghafoori H, Sabet Z. (2013). Ethical decision makig in the cyberspace and demographic factors affecting: Study of internet crimes in Yazd province. Ethics in Science and Technology; 8(1). 60-69. (In Persian).
23. Massoudi H, Beravan H. (2014). Ethics in cyberspace: Factors of membership, viewed measure and insolubility pornography internet groups. Media studies; 9(26): 81-96. (In Persian).
24. Hamidi H. (2016). Women's view points in the field of ethics and privacy in social networks. Ethics in Science & Technology; 11(1): 39-50.
25. Jafari S, Rezaeian A, Shamsi F. (2017). Ethical gap in norms of information application. Ethics in Science & Technology; 11(4). (In Persian).
26. Moslemi M. (2017). Survey the status of public libraries users of opinion of study in the internet environment: (case study: West Azerbaijan province). Sanandaj: 2nd International Biennial Conference on Reading. P. 75. (In Persian).
27. Jamil M, Tariq R, Shah H. (2013). Ethical attitudes towards the use of computer and information technology. International Research Journal Arts and Social Sciences; 2(4): 72-78. (In Persian).
28. Natarajan M, Fantahun B. (2016). Ethical usage of internet facility by students of information science at Jimma University. Library Philosophy and Practice. E-Journal;1339.
29. Soleimani M. (2016). Ethics and cyberspace. Khabaronline/Culture; 5(236). (In Persian).
30. Moslemi M. (2016). Entrepreneurship development with useful study and use of public libraries facilities. Career structures knowledge and information science: Past, solution, future(Ninth national conference ADKA). Tehran: Ketabdar Publication. (In Persian).

models of personality in university students. Ethics in Science & Technology; 5(3-4): 57-66.
10. Shahrivari SN. (2012). with slaves dance, ethic'book. Tehran: Ofoq Publication. (In Persian).
11. Ghorbani Z. (1996). Ethic and Islamic' education. Qom: Ansariyan Publication. (In Persian).
12. Noori S, Shojaei A. (2012). Information' ethics in the digital environment. Journal of National Studies on Librarianship and Information Organization; 23(2): 27-47.
13. Seghatoleslami A. (2009). A classified attitude to the field of information ethics the information ethics as a developing field of computer ethics. Ethics in Science & Technology; 4(1-2). 67-88. (In Persian).
14. Roshandelarbatani T, Manouchehr S. (2013). The relation between culture, IT, communication and the cultural damages of internet. Interdisciplinary Journal of Media & Culture; 2(4): 109-128. (In Persian).
15. Kousari M. (2009). Internet and social damage. Tehran: Salman. P.76-177. (In Persian).
16. Dilmagani M, Hejazi A. (2006). Internet' constructive influence on user's ethic. Tehran: 2nd Conference Electronic City. (In Persian).
17. Taji F, Verdinejad F. (2013). The study of the relation between internet addiction and mental health of the BA and MA students of the faculty of management and accounting at allameh Tabatabai University. Media and culture; 3(5): 59-79. (In Persian).
18. Ranjbar Z. (2009). The comparison of quantity and quality use of internet in relation to mental health and academic achievement of students in Tehran. [MA Thesis]. Tehran: Alzahra University. (In Persian).
19. Salimi SB, Bolandraftar H, Bakhshalizadeh D. (2015). Study of ethical philosophy in regard to gender differences. Ethics in Science & Technology; 10(3). 93-102. (In Persian).
20. Bakhtiary A. (2013). The study of ethical norms in cyberspace (internet). Media Studies; 7(19): 45-53. (In Persian).

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1398.14.1.10.9]